

Podlaskie Wieści Oświatowe

Nr 4 (228)

ISSN 1509-3336

kwiecień 2020

W numerze:

Ministerstwo Edukacji Narodowej informuje

Komunikat MEN w sprawie zasad oceniania i klasyfikowania	4
Dane osobowe bezpieczne podczas zdalnego nauczania - poradnik UODO dla szkół	5
Kształcenie na odległość, czyli lekcje przez Internet	5
Praktyczne porady jak organizować kształcenie na odległość	7
Informacja Kuratorium Oświaty w Białymstoku dotycząca Programu rządowego „Posiłek w szkole i domu” moduł 3 w roku 2020	12
„Wesoła Nauka” w TVP2 - pasmo dla najmłodszych	13

Wydarzenia

Międzypokoleniowy Dzień Aktywności.....	16
V edycja wieczorku poetyckiego z cyklu „ Ocalić od zapomnienia” Fredro znany i nieznanym	17
Charytatywny koncert walentynkowy w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Fastach	20

Kształcenie i wychowanie

„Harcerzem być- to wcale nie wada ...”, czyli gawęda o metodzie harcerskiej na „Nieprzetartym Szlaku” ...	21
O wsparciu młodzieży na rzecz rozwoju kompetencji	25
Wolontariat jako metoda wychowawcza	26

Miesięcznik Kuratorium Oświaty w Białymstoku Rynek Kościuszki 9, 15-950 Białystok
tel. (85) 748 48 48, fax (85) 748 48 49, e-mail: kuratorium@kuratorium.bialystok.pl, www.kuratorium.bialystok.pl

Skład kolegium redakcyjnego: Bożena Arłukiewicz, Maryla Boćkowska, Bożena Chomicka Grażyna Czyżewska, Dariusz Daniluk, Tadeusz Halicki, Maritta Kossakowska, Jolanta Broda, Anna Mózdzżyńska, Marek Onoszko, Lucja Orzechowska, Krzysztof Ostrowski, Maria Pawełko, Alicja Witkowska .

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych, zastrzega sobie prawo redagowania nadesłanych tekstów i zmiany tytułów, nie odpowiada za treść zamieszczonych reklam i ogłoszeń.

Skład i druk: Drukarnia ARES s.c. R. i A. Józefowicz, ul. Włociańska 58, 15-199 Białystok, tel. 506 043 460,
e-mail: andrzej@aresdruk.pl, www.aresdruk.pl

Nakład: 800 egz.

*„Nadzieja zawiera w sobie światło mocniejsze od ciemności,
jakie panują w naszych sercach.”*

Jan Paweł II

Tegoroczne Święta Wielkanocne będziemy przeżywali inaczej od wszystkich poprzednich. Ale w kontraście do tych zmienionych warunków naszej codzienności silniej pobrzmiewa niezmiennosc nadziei, płynącej z faktu Zmartwychwstania Pana.

Takiej nadziei, która ucisza niespokojne serce i pomaga bez lęku patrzeć w przyszłość życząc wszystkim Państwu. Niech ten czas świąteczny wzmacni w nas ducha, pobudzi optymizm i radość z życia. I wbrew temu, że zapewne nie będziemy mogli spotkać się, tak jak zwykle ze swoimi bliskimi i przyjaciółmi, niech spotkają się nasze dobre myśli i życzenia.

Wesołego Alleluja!

*Beata Pietruszka
Podlaski Kurator Oświaty*

Komunikat MEN w sprawie zasad oceniania i klasyfikowania

W związku z koniecznością zapobiegania, przeciwdziałania i zwalczania COVID-19, wprowadzone zostały rozwiązania prawne¹ umożliwiające szkołom działanie w zmienionych warunkach organizacyjnych. **Obecnie nauczyciele prowadzą zajęcia lekcyjne z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Uczniowie mają możliwość systematycznie uczestniczyć w procesie kształcenia, w którym realizowana jest podstawa programowa, a osiągnięcia edukacyjne są oceniane.**

W krótkim czasie szkoła stanie przed koniecznością realizacji kolejnego zadania – klasyfikacji i promocji uczniów. Już 24 kwietnia 2020 r. kończą się bowiem zajęcia dydaktyczno-wychowawcze dla uczniów ostatnich klas liceum ogólnokształcącego i technikum.

Przeprowadzając klasyfikację uczniów, należy pamiętać, że zasady klasyfikowania i promowania określają przepisy rozdziału 3a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U z 2019 r. poz. 1481, z późn. zm.).

Zgodnie z ww. ustawą:

-Nauczyciele prowadzący poszczególne zajęcia edukacyjne są zobowiązani do poinformowania ucznia

i jego rodziców o przewidywanych dla niego rocznych ocenach klasyfikacyjnych, a wychowawcy oddziałów o przewidywanych rocznych ocenach klasyfikacyjnych zachowania, w terminie i formie określonych w statucie szkoły (art. 44g ustawy o systemie oświaty).

-Uczeń ma prawo do podwyższenia przewidywanej rocznej oceny klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych i zachowania, zgodnie z warunkami i trybem określonymi w statucie szkoły (art. 44b ust. 6 pkt 6 ustawy o systemie oświaty).

-Nauczyciel ustala roczne oceny klasyfikacyjne w terminie określonym w statucie szkoły (art. 44h ust. 6 ustawy o systemie oświaty).

-Uczeń, któremu nauczyciel nie ustalił rocznej oceny klasyfikacyjnej z powodu nieobecności, ma prawo zdawać egzamin klasyfikacyjny, jeżeli były to usprawiedliwione nieobecności. W przypadku nieobecności nieusprawiedliwionych rada pedagogiczna może wyrazić zgodę na zdawanie przez ucznia tego egzaminu (art. 44k ustawy o systemie oświaty).

-Uczeń i jego rodzice mają prawo wnosić do dyrektora szkoły zastrzeżenia, jeżeli uznają, że roczna ocena klasyfikacyjna z zajęć edukacyj-

nych lub roczna ocena klasyfikacyjna zachowania zostały ustalone niezgodnie z przepisami dotyczącymi trybu ustalania tych ocen (art. 44n ustawy o systemie oświaty).

-Uczeń, który w wyniku przeprowadzonej klasyfikacji uzyskał niedostateczne roczne oceny klasyfikacyjne z nie więcej niż dwóch obowiązkowych zajęć edukacyjnych, ma prawo zdawać egzamin poprawkowy (art. 44m ustawy o systemie oświaty).

Zwieńczeniem procesu klasyfikowania jest podjęcie przez radę pedagogiczną uchwały w sprawie wyników klasyfikowania i promowania uczniów w danym roku szkolnym.²

Pomimo czasowego ograniczenia funkcjonowania szkół i braku możliwości zwołania zebrania Rady Pedagogicznej, nauczyciele będą mogli, również w bieżącym roku szkolnym, dopełnić ustawowego obowiązku związanego z klasyfikowaniem i promowaniem uczniów. 25 marca 2020 r. wydane zostały przepisy³ pozwalające na podejmowanie kolegiałnych decyzji przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej lub za pomocą innych środków łączności, w tym także w formie obiegujowej.

¹ Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z Dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U. poz. 43)0.

² Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 20119 poz. 1148, z późn. zm.)

³ § 11a ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 marca 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U. poz. 530).

Dane osobowe bezpieczne podczas zdalnego nauczania – poradnik UODO dla szkół

Urząd Ochrony Danych Osobowych, przy współpracy z MEN, przygotował poradnik dla szkół „Dane osobowe bezpieczne podczas zdalnego nauczania”. To materiał, który wesprze dyrektorów, nauczycieli, a także uczniów i rodziców w bezpiecznym korzystaniu z dostępnych metod i narzędzi do zdalnej nauki. Zachęcamy do zapoznania się z poradnikiem!

Pamiętając o ochronie danych osobowych

Zawieszenie zajęć sprawiło, że zarówno dyrektorzy, nauczyciele, jak i uczniowie musieli przestawić się na inny tryb nauki – kształcenie na odległość. Aby móc je zrealizować, można korzystać z wielu dostępnych narzędzi, w szczególności z tych rekomendowanych przez ministerstwo edukacji. Ważne jest jednak to, aby pamiętać o bezpieczeństwie danych osobowych.

UODO podkreśla, że zarówno dyrektorzy, jak i nauczyciele powinni dbać o prawa osób, których dane będą przetwarzane przy pomocy narzędzi wykorzystywanych w zdalnej nauce, a także

o bezpieczeństwie tych danych. W przypadku jakichkolwiek wątpliwości należy konsultować się z wyznaczonymi inspektorami ochrony danych.

– RODO nie stoi na przeszkodzie zdalnej edukacji w czasie pandemii koronawirusa, lecz daje szkołom możliwość racjonalnego wdrożenia odpowiednich metod i techniki kształcenia na odległość z jednoczesnym poszanowaniem podstawowych zasad ochrony danych – powiedział Jan Nowak, Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych.

Poradnik dla szkół – pomoc w zdalnej nauce

Aby odpowiedzieć na najczęściej pojawiające się pytania, wskazać dobre praktyki dotyczące ochrony danych osobowych, a także przedstawić rekomendacje i wytyczne UODO przygotowało poradnik, który zawiera najważniejsze informacje.

W poradniku jest mowa m.in. o zabezpieczeniu danych przez zastosowanie odpowiednich środ-

ków technicznych i organizacyjnych, bezpieczeństwie w korzystaniu z narzędzi do pracy zdalnej, a także ochronie zewnętrznych nośników pamięci.

Zasady bezpieczeństwa – dobre praktyki

UODO opracowało również 20 zasad bezpieczeństwa, z których powinni korzystać zarówno szkolni administratorzy, nauczyciele, a także uczniowie podczas zdalnej nauki, tak aby jak najlepiej chronić swoje dane.

Wśród nich m.in. podpowiedzi dotyczące haseł, oprogramowania, zabezpieczania plików, sieci bezprzewodowych czy dysków przenośnych. To uniwersalne porady, które mogą być przydatne również w innych dziedzinach naszego życia – warto o nich pamiętać na co dzień.

**Departament
Informacji i Promocji
Ministerstwa Edukacji
Narodowej**

Kształcenie na odległość, czyli lekcje przez Internet

Tymczasowe zawieszenie zajęć w szkołach to nie wakacje! Zmieniliśmy przepisy, dzięki którym możliwe jest prowadzenie kształcenia na odległość. Nowe prawo będzie obowiązywało od 25 marca do 10 kwietnia 2020 r. Już teraz jednak uczniowie i nauczyciele

mogą korzystać z portalu „Zdalne lekcje”. W ciągu tygodnia od uruchomienia strona zanotowała 22 mln odsłon!

Zmiana przepisów, czyli kilka słów o kształceniu na odległość

Za organizację kształcenia na

odległość odpowiadać będzie dyrektor szkoły. Jest on zobowiązany, aby powiadomić rodziców, w jaki sposób zorganizuje naukę. Nauczyciele otrzymają możliwość weryfikacji dotychczas stosowanego programu nauczania tak, by dostosować go do wybranej metody

kształcenia na odległość.

Do zadań dyrektora należą m.in.:

- ustalenie z nauczycielami tygodniowego zakresu materiału dla poszczególnych klas,

- określenie formy kontaktu czy konsultacji nauczyciela z rodzicami i uczniami,

- dobór narzędzi przy tej formie kształcenia uwzględnia aktualne zalecenia medyczne odnośnie czasu korzystania z urządzeń (komputer, telewizor, telefon) i ich dostępności w domu, wiek i etap rozwoju uczniów, a także sytuację rodzinną.

Co z kształceniem zawodowym?

Jeśli chodzi o kształcenie zawodowe, to zajęcia na odległość będą dotyczyły przede wszystkim teoretycznych przedmiotów zawodowych.

Uczniowie technikum i szkoły policealnej mogą zrealizować praktyki zawodowe do końca tego roku szkolnego. Natomiast pracownicy branżowych szkół I stopnia będą mogli – w uzgodnieniu z pracodawcą – odbyć zajęcia praktyczne również w następnych latach szkolnych.

Pracodawcy nie utracą dofinansowania kosztów kształcenia.

Kształcenie na odległość – jak to się robi?

Jesteśmy przygotowani na lekcje zdalne. Nie tylko dostosowujemy przepisy, ale także ułatwiamy dostęp do rzetelnych materiałów. Ministerstwo Cyfryzacji uruchomiło portal gov.pl/zdalnelekcje. Inicjatywa spotkała się z olbrzymim

zainteresowaniem. Niemal 1,4 mln użytkowników i ponad 22 mln odsłon, do tego ponad trzy tysiące materiałów – tak krótko można podsumować pierwszy tydzień funkcjonowania platformy.

Lekcje z platformą gov.pl/zdalnelekcje

Idea powstania portalu jest bardzo prosta. To miejsce, w którym nauczyciele, rodzice i uczniowie mogą znaleźć materiały do zdalnego nauczania. Co swoim użytkownikom oferuje strona?

-Po pierwsze, eksperci NASK i Ministerstwa Edukacji Narodowej, przeszukują internet w poszukiwaniu najciekawszych i najbardziej atrakcyjnych materiałów edukacyjnych. Szukają nie tylko na oficjalnych stronach instytucji oświatowych, ale i na portalach organizacji pozarządowych, czy witrynach cyfrowych pasjonatów. Wszystkie materiały są w jednym miejscu, żeby nie trzeba było tracić czasu na ich wyszukiwanie.

-Po drugie – materiały są uporządkowane i dopasowane do etapów nauczania i przedmiotów.

-Po trzecie – publikacje ułożone są w formie planu lekcji. Wystarczy wybrać poziom edukacji uczniów, czy własnych dzieci, do tego dzień, kliknąć i... gotowe!

Lekcje na platformie www.epodreczniki.pl

To kolejna propozycja pomagająca w zdalnym kształceniu. Epodreczniki.pl to portal, na którym są umieszczone bezpłatne materiały

edukacyjne. Wszystkie treści dostępne są przez przeglądarkę internetową i nie wymagają instalacji ani dodatkowego oprogramowania. Dodatkowo na platformie możemy śledzić postępy w nauce zalogowanych użytkowników, czyli wszystkich uczniów i nauczycieli, którzy stworzą konto na platformie.

Dyrektor szkoły lub placówki, który zdecyduje się na korzystanie z platformy, może utworzyć na niej konto dla uczniów i nauczycieli. Przepisy pozwalają na przetwarzanie danych uczniów i nauczycieli szkoły lub placówki w celu utworzenia kont. Aby usprawnić korzystanie z platformy, dyrektor wykończyła do tego celu System Informacji Oświatowej.

Nie samą nauką żyje człowiek Dlatego objęliśmy uczniów... grantanną!

Grantanna to w skrócie cykl różnego typu aktywności internetowych. Żeby było łatwiej, można je znaleźć w jednym miejscu – na stronie www.grantanna.pl. Codziennie publikujemy tam kolejne wyzwania, dzięki którym czas w domu minie szybko i aktywnie.

A jakie aktywności przygotowaliśmy? Oto tylko kilka przykładów: sesje gier fabularnych online, zagadki logiczne, webinary, streamingi, turnieje i konkursy związane z grami oraz kreatywnym wykorzystaniem internetu. A jeśli konkursy, to także nagrody!

Grantanna ma już swoich wiernych fanów – w kilka dni, w opublikowanych tam aktywnościach wzięło udział niemal 52 tysiące osób.

Praktyczne porady jak organizować kształcenie na odległość

Wobec licznych pytań i wątpliwości, co należy rozumieć pod pojęciem nauki ucznia w domu oraz czym są zajęcia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, powstał materiał, który w przejrzysty sposób opisuje istotę tych zajęć.

Kształcenie z wykorzystaniem metod i technik na odległość oznacza wykorzystanie w procesie edukacji wszelkich dostępnych środków komunikacji, które nie wymagają osobistego kontaktu ucznia z nauczycielem, a także możliwość skorzystania z materiałów edukacyjnych wskazanych przez nauczyciela.

Zajęcia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość to zajęcia, które:

mogą być realizowane z wykorzystaniem materiałów w postaci elektronicznej np.:

-dostępnych na stronach MEN, w tym na Zintegrowane Platformie Edukacyjnej <https://e-podreczniki.pl/>,

-stronach CKE <https://cke.gov.pl/> i Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych np. <https://www.oke.waw.pl/>,

-materiałów prezentowanych

w programach i na stronach internetowych telewizji publicznej i radiofonii,

-innych materiałów wskazanych przez nauczyciela;

mogą być realizowane w inny sposób wskazany przez nauczyciela.

Zajęcia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość to aktywność nauczyciela i ucznia, która może odbywać się z użyciem monitorów ekranowych, ale także bez ich użycia – w formie ustalonej przez dyrektora szkoły w porozumieniu z nauczycielami danej szkoły i po poinformowaniu rodziców dziecka (ucznia) o sposobie realizacji zajęć.

Działania w ramach nauczania zdalnego mogą być prowadzone w oparciu m.in. o:

- materiały edukacyjne na sprawdzonych portalach edukacyjnych i stronach internetowych wybranych instytucji kultury i urzędów;

-zintegrowaną platformę edukacyjną <https://epodreczniki.pl/>;

-dzienniki elektroniczne;

- komunikację poprzez pocztę

elektroniczną;

-media społecznościowe, komunikatory, programy do telekonferencji przy zachowaniu bezpiecznych warunków korzystania z Internetu;

- lekcje online;

- programy telewizji publicznej i audycje radiowe;

- zamieszczanie informacji i materiałów edukacyjnych na stronie internetowej szkoły;

- podręczniki, ćwiczenia, karty pracy, które uczeń już posiada.

- wydawcy zrzeszeni w Sekcji Wydawnictw Polskiej Izby Książki przygotowali i udostępnili materiały i narzędzia dydaktyczne całkowicie bezpłatnie.

- kontakt telefoniczny z nauczycielem;

- wydrukowanie przez szkołę materiałów dla uczniów i wyłożenie ich we wskazanym miejscu do odbioru przez rodziców;

- „okienko” w szkole do odbioru prac uczniów itp.;

- dostarczanie wydrukowanych materiałów do ucznia;

- inne sposoby wskazane przez dyrektora szkoły w porozumieniu z nauczycielami i przy wsparciu organu prowadzącego.

Ważne! Nauczaniem zdalnym nie jest tylko nauka w trybie on-line, czy tzw. wideo lekcje!

Uczniowie mogą przesyłać drogą elektroniczną odrobione prace domowe (w postaci skanów lub plików), a jeśli nie mają możliwości skorzystania z Internetu to również telefonicznie mogą porozumiewać się z nauczycielem.

Nauczanie zdalne może więc mieć różną formę, musi jednak uwzględniać możliwości (psychofizyczne i techniczne) wszystkich uczestników tego procesu, czyli szkoły (nauczycieli) oraz uczniów (i ich rodziców). Należy pamiętać o zasadzie równego dostępu i równego traktowania!

Ważniejsza od wybranej formy nauczania jest możliwość zrealizowania celu nauczania, przy zachowaniu bezpieczeństwa wszystkich stron.

Nie chodzi tylko o bezpieczeństwo fizyczne, związane ze stanem zagrożenia epidemiologicznego, ale także o zagrożenia związane z cyberbezpieczeństwem.

Przykłady dobrego funkcjonowania zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość z informacji otrzymanych od rodziców i uczniów :

-Dzieci uczą się w domach, pod kierunkiem nauczycieli (np. wiadomości/ogłoszenia w dzienniku elektronicznym, poprzez e-mail, smsy) korzystając z podręczników, ćwiczeń, kart pracy, płyt, materiałów dostępnych na platformach edukacyjnych. Dzieci wykonują zadane prace domowe i odsyłają je nauczycielom.

-Dzieci mają czas na efektywną naukę indywidualną i na odpoczynek.

- Realizujemy tematy oraz zadania na bieżąco i taka nauka nie różni się niczym od nauki w szkole, oprócz oczywiście tego, że uczymy się w domu. Jeśli obecna sytuacja będzie się przedłużała, nauka zdalna będzie tylko doskonała, co pozwoli na zakończenie bez problemu obowiązkowego materiału w normalnym, ustalonym wcześniej terminie.

Przykłady złego funkcjonowania zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość z informacji otrzymanych od rodziców.:

- Dzieci zamiast uczyć się z samodzielnie z książek, siedzą po 6-7 godzin przed komputerem (...)

- Rozmawiałem ze swoimi dziećmi; żadne z nich nie chce siedzieć po kilka godzin przed komputerem słuchając swoich nauczycieli online, wolą sami czytać książki, wykonywać zadane prace, a potem mieć czas wolny dla siebie...

-Jeśli nauczyciele zadają nowy materiał to proszę, aby dali mi wskazówki jak mam pomoc w nauce i wytłumaczeniu nowego materiału córce z 10 przedmiotów, jakie obecnie ma w szkole. Nie jestem specjalistką z matematyki, angielskiego czy języka polskiego. Nie mam odpowiedniego wykształcenia. Więc jak mogę jej pomóc?

- (...) Nauczyciele nie konsultują ze sobą ilości wprowadzanego materiału, ilości zadań domowych oraz ich stopnia skomplikowania oraz czasochłonności. Bywa tak, że jednego dnia nie ma nic zadanego, to są wyjątki, a następnie mamy po kilka lub kilkanaście zadań z kilku przedmiotów naraz.

O czym powinni pamiętać:

Dyrektor szkoły

1. Kieruje pracą szkoły, tj. wyznacza zadania nauczycielom i nadzoruje ich pracę.

2. Informuje zdalnie rodziców o najważniejszych zmianach w trybie pracy szkoły.

3. We współpracy z nauczycielami ustala:

-sposób komunikowania się z uczniami i rodzicami,

-możliwości ucznia i rodzica do korzystania z materiałów elektronicznych, formę przekazywania treści utrwalających wiedzę,

-ilość przekazywanego materiału w danym dniu,

-metody monitorowania postępów uczniów oraz weryfikacji ich wiedzy i umiejętności,

-formy informowania uczniów i rodziców o postępach w nauce, a także uzyskanych przez niego ocenach,

-tryb konsultacji ucznia i rodzica z nauczycielem.

Wychowawca klasy

- w porozumieniu z rodzicami ustala możliwe formy pracy zdalnej lub w inny sposób z każdym uczniem – informacje te przekazuje wszystkim nauczycielom prowadzącym zajęcia w danej klasie.

Nauczyciele

1. Organizują pracę z uczniami, informując ich o możliwym trybie pracy (formach i częstotliwości kontaktu, zakresie zadań, materiałach, terminie i formach indywidualnych konsultacji, terminach i formach oddawania prac itp., zasadach oceniania).

2. Zakres przekazywanych treści i zadań zadawanych do wykonania nie powinien być zbyt obszerny, aby nie przerósł możliwości uczniów, co zniechęci ich do pracy i przyniesie skutki odwrotne do zamierzonych.

3. Nie wszyscy uczniowie mogą mieć w pełni swobodny dostęp do sieci. Niektórzy muszą się dzielić

komputerem czy telefonem z rodzinstwem (zwłaszcza młodszym).

Warto pamiętać, że logowanie, przesyłanie, generowanie postaci elektronicznej to dla uczniów dodatkowy czas poświęcony na naukę.

4. Terminy wykonania zadań nie mogą być zbyt krótkie. Wiadomości i zadania od jednego nauczyciela (z jednego przedmiotu) powinny być przekazywane z zachowaniem równomiernego obciążenia ucznia w korelacji z innymi otrzymywanymi zadaniami z pozostałych przedmiotów.

5. Zaleca się, aby instrukcje dla uczniów były proste i jasne, nieprzeładowane treściami nieistotnymi.

6. W komunikacji należy pamiętać o zachowaniu właściwego dystansu w relacjach uczeń-nauczyciel. Prowadzona korespondencja może stanowić część dokumentacji przebiegu nauczania.

Uczniowie

1. Samodzielnie (np. przez e-dziennik) lub z pomocą rodziców nawiązują kontakt z wychowawcą i nauczycielami.

2. W zależności od wieku i stopnia samodzielności w korzystaniu z narzędzi do kontaktu zdalnego - organizują naukę własną w domu.

3. Najlepsze efekty daje praca systematyczna!

4. Wszelkie wątpliwości co do formy, trybu czy treści nauczania uczniowie na bieżąco zgłaszają nauczycielom (samodzielnie lub prosząc o pośrednictwo rodziców).

5. Czasu spędzonego przy komputerze nie należy niepotrzebnie przedłużać. Przerwy, nawet krótkie są obowiązkowe!

6. Należy przestrzegać zasad bezpieczeństwa w pracy z komputerem i w Internecie.

7. Należy pamiętać o etykiecie językowej i kulturze w komunikacji z nauczycielami (zwroty grzecznościowe mile widziane!).

Rodzice

1. Należy zachęcać dzieci do samodzielnej pracy.

2. Warto być w kontakcie z wychowawcą i nauczycielami: udostępnić swój numer telefonu, adres e-mailowy, korzystać bardziej regularnie z dziennika elektronicznego, sprawdzać stronę internetową szkoły.

3. W miarę możliwości wspierać (ale nie wyręczać!) dzieci w wykonywaniu zadanych prac.

Wychowanie przedszkolne, edukacja wczesnoszkolna.

Edukacja przedszkolna

Zawieszenie działalności placówek wychowania przedszkolnego i szkół podstawowych jest trudnym wyzwaniem nie tylko dla nauczycieli i rodziców, ale

także dla dzieci. Trzeba cierpliwie wyjaśniać dzieciom, dlaczego nie mogą iść do „swojego” przedszkola, dlaczego nie mogą spotykać się z koleżankami i kolegami z przedszkola i szkoły, dlaczego nie mogą się bawić ulubionymi zabawkami przedszkolnymi. Nie ma przy tym potrzeby wywołania u dzieci negatywnych odczuć: strachu, paniki i poczucia niebezpieczeństwa. Podstawową zasadą powinno być unikanie kontaktów z innymi osobami oraz stosowanie się do zasad utrzymywania czystości i higieny. Obecna sytuacja stwarza możliwości wdrożenia dziecka do dokładnego mycia rąk, zasłaniania ust przy kichaniu i kaszlu.

Nauczycielu

Utrzymuj kontakt z rodzicami, korzystając z telefonu, poczty elektronicznej lub komunikatorów, by wspierać ich w rozwiązywaniu pojawiających się problemów. Największym wrogiem dziecka jest nuda, zatem poradź, zaproponuj, jakie można zastosować działania, by dziecko mogło przejawiać ukierunkowaną aktywność, sprzyjającą jego harmonijnemu rozwojowi. Zwróć uwagę na te obszary, w których podczas pracy z grupą zaobserwowałeś słabsze umiejętności dziecka. Zasugeruj pewne rozwiązania pamiętając, że rodzice mają także zazwyczaj obowiązki zawodowe.

Wykorzystaj w tym celu:

a) stronę internetową przedszkola / szkoły;

b) komunikatory, profile przedszkoli, szkół;

c) kontakt telefoniczny, np. z wybranymi osobami z rady rodziców.

d) inne formy kontaktu (np. wywieszenie na drzwiach przedszkola zestawu możliwych do zrealizowania działań, zadań).

Możesz udostępnić rodzicom:

a) propozycje wykonania prac plastycznych, projektów technicznych, zabaw badawczych lub eksperymentów;

b) konkretną propozycję opracowaną na potrzeby zabawy dzieci z jego grupy, adekwatną do realizowanego programu;

c) opracowane przez siebie propozycje twórczej aktywności dzieci;

d) linki do słuchowisk, audycji radiowych, informacje o programach telewizyjnych (pasma edukacyjne Telewizji Polskiej dla najmłodszych dzieci), a także programów, zabaw on-line.

Nie zapominaj, że podstawową formą aktywności dziecka w wychowaniu przedszkolnym jest zabawa.

Pamiętaj, że nie każdy rodzic musi mieć przygotowanie pedagogiczne - uwzględniaj to w informacjach i przekazach do

rodziców.

Rodzicu

Wykorzystaj czas, w którym dziecko nie chodzi do przedszkola, na większe usamodzielnienie swojego dziecka – oczekuj od niego większej pomocy przy codziennych czynnościach w domu np. podczas przygotowywania posiłków, sprzątanania, czy nawet podczas wykonywania w swoim tempie czynności związanych z ubieraniem się, przygotowaniem do snu, w których bardzo często, z powodu pośpiechu, dzieci są wyręczane. Wykorzystaj pobyt dziecka w domu na rozmowy z nim na różnorodne tematy. W ten sposób będziesz wzbogacał słownictwo swojego dziecka. Znajdź czas na czytanie dzieciom i z dziećmi. Korzystaj z edukacyjnych programów telewizyjnych, zaproponuj dziecku gry planszowe czy zabawy i gry zręcznościowe.

Korzystaj z porad i propozycji nauczyciela. Nie unikaj kontaktu z nim. Pytaj o wszystko i dziel się swoimi spostrzeżeniami dotyczącymi dziecka. W sytuacji zawieszenia pracy przedszkoli i szkół, to na Tobie i nauczycielu spoczywa odpowiedzialność za edukowanie dziecka i stwarzanie mu warunków do wszechstronnego rozwoju.

Dziecko w domu powinno, tak jak w przedszkolu, bawić się samodzielnie swoimi zabawkami, konstruować, układać, sprzątać, czuć się bezpieczne i swobodne w swej aktywności.

Powinno także ruszać się i wykonywać wiele prostych ćwiczeń gimnastycznych.

Edukacja wczesnoszkolna

Do naturalnych potrzeb rozwojowych uczniów z klas I-III na pewno nie należy permanentne siedzenie nad zeszytem, czy książką i tzw. wypełnianie kart pracy. Zamknięcie szkół niestety tworzy pokusę u nauczycieli i samych rodziców natychmiastowego drukowania z zasobów internetowych kart ze szlaczkami, literkami, zadaniami itd. Nie jest to dobry kierunek wspierania rozwoju dziecka, ponieważ nie jest adekwatny do naturalnych potrzeb i oczekiwań rozwojowych dzieci.

Zacząć zatem należy od spokojnego wyjaśnienia dzieciom nowej sytuacji, w której się znalazły, wskazania dlaczego ważny jest proces izolowania rodzin i poszczególnych ludzi. Tu również jest okazja do wdrażania zasad utrzymywania czystości i higieny.

Nauczycielu

Za pośrednictwem strony internetowej szkoły, lub innej formy komunikacji, udostępni rodzicom:

a) propozycje wykonania projektów plastycznych, projektów technicznych, zabaw badawczych lub eksperymentów do wyboru;

b) konkretną propozycję opracowaną na potrzeby zabaw i zajęć uczniów swojej klasy, adek-

watnej do realizowanego programu w tej klasie, opracowane przez siebie lub udostępniane propozycje zadań, ćwiczeń, twórczej aktywności uczniów;

c) linki do słuchowisk, audycji radiowych i programów telewizyjnych (pasma edukacyjne Telewizji Polskiej dla najmłodszych dzieci), a także programów, zabaw on-line;

d) propozycje lektur, zestawy ćwiczeń i zadań, zgodnych z założeniami wybranego w danej klasie programu nauczania;

e) jeżeli to możliwe - cyfrową wersję podręcznika danej klasy.

Pamiętaj, aby wspierać aktywności dzieci, a nieco rzadziej zadawać obowiązkowe zadania i ćwiczenia do wykonania.

Nauczycielu, kontaktuj się z rodzicami w rozsądnych odstępach czasowych, przedstawiając propozycje projektów do przeprowadzenia w domu, częściej wskazując czynności praktyczne, niż te, które polegają na wypełnianiu kart pracy.

Rodzicu

Czas, w którym dziecko nie chodzi do szkoły, wykorzystaj z pożytkiem dla dziecka. Pozwól, by stało się ono bardziej samodzielne, lepiej zorganizowane, odpowiedzialne. Pobyt w domu stwarza dodatkowe możliwości wykorzystania czasu na rozmowy z dziećmi na interesujące je

tematy. W ten sposób wzbogacasz ich słownictwo i wiedzę o świecie. Wykorzystaj pobyt w domu na wspólne czytanie książek, rozmawianie o nich, objaśnianie. Głośne czytanie oraz słuchanie tekstu czytanego jest najlepszą metodą nauki czytania.

Próbuj włączać dzieci w możliwe do wykonania na ich poziomie wszelkie prace domowe, których przebieg można wzbogacać np. o aspekty matematyczne (obliczanie kalorii produktów użytych do wykonania ciasta, ważenie, odmierzenie, odliczanie), o aspekty związane z ochroną środowiska (np. segregacja śmieci i rozmowa o tym procesie) czy aspekty związane z rozumieniem własnych emocji (np. podczas gier planszowych doświadczanie radości zwycięstwa czy akceptowania przegranej).

Nauka w domu, to także możliwość realizowania rodzinnych projektów edukacyjnych, wspieranych przez nauczyciela.

Informacja Kuratorium Oświaty w Białymstoku dotycząca Programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu” moduł 3 w roku 2020

Przypominamy o możliwości składania wniosków o dofinansowanie działań w ramach **Wieloletniego Rządowego Programu Posiłek w szkole i w domu na lata 2019-2023**.

Program jest skierowany do organów prowadzących publiczne szkoły podstawowe, w tym szkoły artystyczne realizujące kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej.

W ramach modułu 3 Programu „Posiłek w szkole i w domu” przewidziane są następujące działania:

1) doposażenie i poprawa standardu funkcjonujących stołówek (własna kuchnia i jadalnia) lub doposażenie stołówek, które obecnie nie funkcjonują, tak aby mogły zostać uruchomione lub stworzenie nowych stołówek – maksymalna kwota wsparcia finansowego wynosi 80 tys. zł;

2) wsparcie w zakresie adaptacji i wyposażenia pomieszczeń przeznaczonych do spożywania posiłków, tzw. jadalni – maksymalna kwota wsparcia finansowego wynosi 25 tys. zł.

Program zakłada obowiązkowy wkład finansowy lub rzeczowy organów prowadzących szkoły w wysokości 20 % środków niezbędnych do realizacji dotowanego w Programie zadania. Dyrektorzy szkół, które mają być objęte wnioskiem o udzielenie wsparcia finansowego do 15 kwietnia danego roku przekazują do organów prowadzących dane, o których mowa a § 6 ust. 2 pkt 5

rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2019 r. w sprawie realizacji modułu 3 wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” dotyczącego wspierania w latach 2019–2023 organów prowadzących publiczne szkoły podstawowe w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki przez organizację stołówek i miejsc spożywania posiłków (Dz. U. z 2019r., poz. 267).

Wnioski o dofinansowanie, o których mowa w § 6 ust. 1 ww. rozporządzenia, organy prowadzące szkoły z siedzibą na terenie województwa podlaskiego, składają do Wojewody Podlaskiego do 30 kwietnia danego roku przesyłając na adres (decyduje data wpływu do urzędu):

**Kuratorium Oświaty
w Białymstoku,
Rynek Kościuszki 9, 15 – 950
Białystok.**

Kwalifikacja szkół do objęcia wsparciem przez wojewodów w latach 2019 – 2023 nastąpi w terminie do dnia 30 maja danego roku. Przekazanie przez wojewodów środków organom prowadzącym na wsparcie udzielone w ramach Programu nastąpi w terminie do dnia 30 czerwca danego roku.

Informacji na temat programu udzielają wizytatorzy Wydziału Przedszkoli, Szkół Podstawowych i Kształcenia Specjalnego Kuratorium Oświaty w Białymstoku:

Jolanta Murawska, Beata Kaczyńska – tel. 85 748 48 42, e-mail: kuratorium@kuratorium.bialystok.pl

Szczegółowe informacje oraz wnioski wraz z załącznikiem znajdują się pod adresem: www.gov.pl/web/edukacja/posilek-w-szkole-i-w-domu-modul-3

Najczęściej popełniane błędy przy składaniu wniosków w roku 2019:

– złożenie wniosku po terminie określonym w § 6 ust. 1 ww. rozporządzenia,

– złożenie przez organ prowadzący więcej niż jednego wniosku w danym roku – § 8 ust. 1 pkt 3 ww. rozporządzenia,

– kosztorys planowanych wydatków ponoszonych w ramach realizacji zadania, zawiera wydatki inwestycyjne (powyżej 10 tys. zł) – § 4 ust.2 ww. rozporządzenia,

– zbyt niskie wkłady własne (mniej niż 20 % kwoty kosztów realizacji zadania zapewnia organ prowadzący szkołę) – §3 ust. 3 ww. rozporządzenia.

Wnioski, które nie spełniają wymogów formalnych, nie podlegają ocenie pod względem merytorycznym.

„Wesoła Nauka” w TVP2 – pasmo dla najmłodszych

„Wesoła Nauka” w TVP2
pasmo dla najmłodszych

Ofertę dla najmłodszych widzów, ich rodziców oraz nauczycieli edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej wspólnie z Ministerstwem Edukacji Narodowej przygotował kanał TVP2. Już od dziś, 30 marca br. rusza pasmo „Wesoła Nauka”. Serdecznie zapraszamy do oglądania od godz. 11:05!

Codziennie od poniedziałku do piątku

Każdego dnia od poniedziałku do piątku, po zakończeniu programu „Pytanie na śniadanie”, po godz. 11:05 na antenie TVP2 pojawia się cykl edukacyjny. Jest on skierowany do przedszkolaków i dzieci z klas I-III szkoły podstawowej, a także ich rodziców i nauczycieli.

Program „Wesoła Nauka”

„Wesoła Nauka” to trwające po 30 minut pasjonujące zajęcia dla najmłodszych. Prowadzący Robert El Gendy wraz z nauczycielami, rodzicami, youtuberami i gwiazdami telewizji poprowadzą dzieci przez fascynujący świat nauki. Zobaczymy zaskakujące eksperymenty i intrygujące doświadczenia naukowe, a także kreatywne gry i zabawy. Nie zabraknie zajęć sportowych, prac twórczych i muzyki z największymi gwiazdami w roli domowych nauczycieli.

Program „Wielkie Dzieła Małych Rąk”

„Wielkie Dzieła Małych Rąk” to

magazyn tworzony we współpracy z ekspertami Ministerstwa Edukacji Narodowej. Realizuje on podstawę programową i wykorzystuje materiały edukacyjne opracowane przez ministerstwo. To nowatorskie podejście do edukacji obejmujące takie dziedziny jak: matematyka, język polski, przyroda, języki obce, a także zajęcia ruchowe i naukę przez zabawę. Prowadzącą i autorką programu jest ekspert MEN ds. edukacji dzieci młodszych, Dorota Dziamska.

**Departament Informacji
i Promocji Ministerstwa
Edukacji Narodowej**

RADOSNYCH ŚWIĄT!

Międzypokoleniowy Dzień Aktywności

Dnia 25.02.2020 roku w Podlaskim Urzędzie Wojewódzkim w Białymstoku odbyła się konferencja pod hasłem „Międzypokoleniowy Dzień Aktywności”. Uczestnikami spotkania byli między innymi seniorzy z Dziennego Domu „Senior+” w Łapach, Chór Moniuszkowski z Podlaskiego Instytutu Kultury oraz Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie „Nadzieja” w Łomży. Na zaproszenie Wojewody Podlaskiego Bohdana Paszkowskiego w czasie spotkania wystąpiły dzieci z dwóch białostockich przedszkoli – Przedszkola Samorządowego nr 30 im. Świętego Jana Pawła II „Radosne” i Przedszkola Samorządowego nr 41 Integracyjnego.

Konferencję rozpoczął występ koła wokalnego „Dzwoneczki” z PS Nr 30 pod kierunkiem Ireny Dąbrowskiej. Przedszkolaki zaśpiewały piosenkę „W mym serduszkuz dużo miłości”. Następnie dzieci z grupy V „Tęczowe rybki” – również z PS Nr 30 – pod kierunkiem Izabeli Kamoli przedstawiły układy taneczne do piosenek: „Kawiarenki”, „Autostop”, „Zima, zima, zima”.

Przedszkole Samorządowe nr 30 im. Świętego Jana Pawła II „Radosne” w Białymstoku bierze za wzór swojego wielkiego patrona. Placówka propaguje wartości, które głosił papież: miłość, dobroć, tolerancję, poszanowanie człowieka. Dzieci każdego dnia kształ-

tują poczucie przynależności społecznej do grupy przedszkolnej, ale także do innych grup – grupy sportowej, koła wokalnego, czy koła tanecznego. Dzięki wykwalifikowanej kadrze pedagogicznej każdy przedszkolak ma szansę wejścia w świat wartości estetycznych. Poprzez udział w konferencji pod hasłem „Międzypokoleniowy Dzień Aktywności” dzieci miały możliwość rozwinięcia umiejętności wypowiedzenia się poprzez muzykę, taniec, śpiew oraz małe formy teatralne. Było to ogromne źródło emocji niezbędnych do wszechstronnego rozwoju dziecka. Przedszkolaki nie tylko rozwijały umiejętności społeczne niezbędne w poprawnych relacjach z dziećmi i

dorosłymi, takie jak szacunek wobec drugiej osoby oraz tolerancję do osób starszych, ale także wzbogacały swój system wartości nowymi doświadczeniami.

Występ przedszkolaków zakończył się gromkimi brawami wszystkich zgromadzonych. W prezencie

za przygotowany występ dzieci otrzymały wielki kosz z wyprawką plastyczną oraz drobne gadżety. Nie zabrakło również słodkiego poczęstunku oraz zabawy - wspólnych gier planszowych na przygotowanych w holu stoiskach.

To był dzień pełen wrażeń

i integracji międzypokoleniowej.

Izabela Kamola
Nauczyciel
Przedszkola Samorządowego
nr 30 „Radosne”
im. Świętego Jana Pawła II
w Białymstoku

V edycja wieczorku poetyckiego z cyklu „Ocalić od zapomnienia” Fredro znany i nieznan...

25 lutego 2020 roku nazwisko Aleksandra hr. Fredry było odmiennie niemalże przez wszystkie przypadki, a to za sprawą organizatorów kolejnego wieczorku poetyckiego dedykowanego jednemu z największych polskich dramatopisarzy. W dniu tym do naszej szkolnej kawiarenki literackiej przybyło wielu zaproszonych gości – Rodzice uczniów występujących na scenie, przedstawiciele organu prowadzącego (Starosta i Wicestarosta Powiatu Grajewskiego), Burmistrz i Wiceburmistrz Miasta

Grajewo, przyjaciele szkoły, nauczyciele i – oczywiście – nasza licealna młodzież.

Zgodnie z konwencją projektu kulturalno-edukacyjnego to właśnie konferansjerzy – Kinga Glińska i Dawid Burzyński – snuli niezwykle frapującą opowieść o życiu i twórczości pisarza, który przeżył cały romantyzm, choć „romantykiem nie był”. Nasi zdolni prowadzący, prezentując Fredrowską wędrówkę biograficzno-literacką, zwrócili szczególną uwagę na cztery jej istotne aspekty: miłość,

wolność twórczą, patriotyzm oraz stosunek pisarza do romantyzmu właśnie. Ich narracyjna powiastka została wzbogacona o różne artystyczne formy, które zachwyciły Uczestników i które pozwoliły też na eksplorację artystycznego uniwersum Fredry. Przyjrzyjmy się zatem jeszcze raz dokonaniom naszych Licealistów, myślami powracając do wtorkowego popołudnia, kiedy to ucztowaliśmy ostatni dzień karnawału, ucztowaliśmy po szlachecku, uroczym, zgodnie z przebogata linia staro-

polskiej obrzędowości wyrosłej na gruncie narodowych i ludowych zwyczajów.

25 II 2020 r., godz. 17.00-19.00

Wieczorek poetycki inauguruje dyrektor I LO Grzegorz Curyło, który wita Gości, dziękując im jednocześnie za przyjęcie zaproszenia. Następnie utalentowana Aleksandra Czaplicka śpiewa „Życia małą garść”, wprowadzając wszystkich obecnych do kalejdoskopowej opowieści o życiu i twórczości Aleksandra Fredry. A słowa pieśni, trzeba przyznać, są celnym komentarzem do Fredrowskiej ścieżki biograficznej i twórczej też:

*Oto jest wspomnień mała garść.
Zapytaj, ile jesteś wart...?
Niech prowadzą w miejsca te
Gdzie Ci dobrze było... i gdzie źle.
Niech prowadzą Ciebie teraz
w miejsca te.*

Za chwilę pojawiają się konferansjerzy, których głosy usłyszeć

można z końca „kawiarnianej” sali. Idąc ku scenie, rozdają zakładki do książki, specjalnie na tę okazję przygotowane przez Dominikę Dziekońską. Na każdej zakładce widnieje cytat, aforyzm, jakaś myśl Fredrowska, np. „O, długo pohuka, kto babę oszuka”, „Im dalej w las, tym więcej drzew”, Pierwej sobie potem tobie”, „Wszyscy tańcowali, a tyś skrzyпка zapłacił”, „Niech się dzieje wola Nieba, / Z nią się zawsze zgadzać trzeba”, „Dobra żona, męża korona”.

I dalej już, zgodnie ze scenariuszem przygotowanym przez polonistkę Emilię Świdorską, podążamy artystycznym traktem wydeptanym przez dziewiętnastowiecznego „geniusza samorodnego”, który nie przygotowywał się do pisania długoletnimi studiami, a mimo to zadziwił „talentem tryskającym dowcipem, talentem nacechowanym namaszczeniem poetycznym”.

Konferansjerzy z charakterys-

tycznym dla siebie wdziękiem snują narrację o bohaterze naszego wieczorku poetyckiego, przeplataną deklamacją listów oraz wierszy pisarza – „Stary Śpiewak”, „Spalić nie spalić”. Zdolni recytatorzy (**Patrycja Kuzia, Aleksandra Czaplicka, Zuzanna Pytel, Grzegorz Curyło**) umilają słuchaczom czas oryginalnymi i jakże pomysłowymi interpretacjami tekstów literackich. Z kolei **Elina Pavliv, Zuzanna Pytel, Emilia Nagel, Marcel Formejster, Anna Czapska, Natalia Maciorowska, Patrycja Kuzia, Patryk Pawłowski i Grzegorz Curyło** (tak, tak – pan dyrektor występuje na szkolnej scenie teatralnej w każdej edycji wieczorku) odsłaniają kulisy szlacheckiego i mieszczańskiego świata komediowych bohaterów. Formuła teatralno-scenicznego nawiązania do „Ślubów panieńskich”, „Z jakim się wdajesz, takim się stajesz” oraz „Zemsty” ożywia, w sensie estetycznym, całość opowieści.

Etiuda w wykonaniu Jakuba Cisty, który specjalnie na tę okoliczność napisał tekst piosenki (wyśpiewanej przez Aleksandrę Wierchowską), a także skomponował muzykę na pianino, jest – bez wątpienia – crème de la crème naszego wieczorku. Z kolei rytmiczny mazur w wykonaniu Julii Bućko, Julii Przyborowskiej, Weroniki Bukowskiej, Weroniki Sikorskiej, Karola Cieślaka, Michała Kozłowskiego, Piotra Łajewskiego i Pawła Łajewskiego stanowi komentarz do prezentowanego na scenie żywego obrazu. Komizm sytuacyjny, tak charakterystyczny dla Fredry, wybrzmiewa również w tym tanecznym kroku o metrum $\frac{3}{4}$.

Teksty znanych piosenek („Niebo z moich stron”, „Przeżyłam z tobą tyle lat”, „Żyłem jak chciałem”, „Ocalić od zapomnienia”), w autorskich aranżacjach **Karoliny Maciorowskiej, Anny Zyskowskiej, Kingi Glińskiej i Gabrieli Rong oraz Natalii Maciorowskiej,**

są swoistym kluczem do zrozumienia świata literackiego artysty, który ukazał mistrzostwo w charakterystyce bohaterów, kształtowaniu akcji i giętkości języka. I dlatego też nasza propozycja artystyczna odwołuje się do obrazu-syntezy sztuk, wszak autor „Męża i żony” to przecież znakomity obserwator, niezrównany mistrz ciętej riposty, autentyczny sztukmistrz.

Na drugą część wieczorku składa się barwna prelekcja o Fredrze i jego utworach, choć – na szczęście – nie tylko komediach. Prof. Krzysztof Korotkich (UwB) z wielką swadą opowiada o mistrzu słowa, który *zajmował się życiem, który uratował Polskę od ogólnej melancholii, który – jak to profesor ujął – jest prekursorem psychoanalizy społecznej.*

Nad estetycznym kształtem wieczorku poetyckiego pracowało wiele osób, bowiem zadań do zrealizowania, ze względu na artystyczny zakres przedsięwzięcia, było

bardzo dużo. Sztuka deklamacji, partie wokalne i taneczne, żywy obraz, etiuda muzyczna, teatralne rekwizyty, przygotowanie zakładki do książek, gablot tematycznych, zaproszeń oraz przystosowanie sali gimnastycznej do nowych potrzeb – wszystko to wymagało wyjątkowej oraz skoordynowanej pracy całego zespołu. Organizatorzy imprezy kulturalnej – pomysłodawczyni cyklu Emilia Świdarska (scenariusz i reżyseria), Jolanta Lamiowska (scenografia) i dyr. Grzegorz Curyło serdecznie dziękują wszystkim, zarówno Uczniom, jak i innym osobom za artystyczne zaangażowanie i życzliwość. Jeszcze raz kłaniamy się nisko wszystkim Gościom, którzy zechcieli przyjąć nasze zaproszenie.

dr Emilia Świdarska
nauczyciel
I Liceum Ogólnokształcącego
w Grajewie

Charytatywny koncert walentynkowy w Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Fastach

*Im dajesz więcej, tym większym się stajesz.
Ale potrzebny jest ktoś, aby przyjmować.
Bowiem dawać to nie znaczy tracić.*
Antoine de Saint-Exupéry

Dzielenie się z innymi dobrem sprawia, że wszyscy czujemy się szczęśliwsi. W tym roku postanowiliśmy wspomóc białostockie stowarzyszenie "Pro Salute", działające na rzecz dzieci z dystrofią mięśniową, czyli dziedziczną chorobą prowadzącą do zaniku mięśni. Zorganizowaliśmy Charytatywny Koncert Walentynkowy, na który zaprosiliśmy władze oraz społeczność lokalną.

Uroczystość rozpoczęła się powitaniem przybyłych gości oraz obejrzeniem krótkiego filmu, który przedstawił życie codzienne kilkorga podopiecznych dotkniętych

dystrofią mięśniową i ich zmagania z rzeczywistością. Jesteśmy przekonani, że wielu z nas po raz pierwszy zetknęło się z tą chorobą i zrozumiało, jak ważne jest wsparcie z naszej strony, zarówno finansowe, jak i duchowe – akceptacja, szacunek, empatia.

Podczas koncertu zaprezentowali się uczniowie Zespołu Szkolno – Przedszkolnego w Fastach, Chór szkolny pod opieką pani Elżbiety Sadowskiej, wokalistki GCK w Michałowie oraz gminny zespół folklorystyczny "Narwianie". Wszyscy wykonawcy przygotowali utwory o tematyce walentyn-

kowej. W trakcie koncertu odbyły się liczne licytacje atrakcyjnych upominków, m.in. bezpłatne bilety wstępu do parków rozrywki, vouchery na miesięczne zajęcia dodatkowe, obrazy, gadżety piłkarskie, płyty CD i inne. Całość kwoty, która wpłynęła do puszek wolontariuszy od darczyńców, została przekazana na rzecz podopiecznych białostockiego stowarzyszenia.

Charytatywny koncert zakończył się już tradycyjnie słodkim poczęstunkiem przygotowanym przez naszych kochanych rodziców oraz wymianą wrażeń z przebiegu uroczystości.

To już kolejna edycja koncertu charytatywnego w naszej placówce i na pewno nie ostatnia. Zwyczajnie lubimy pomagać innym. Jest to wspaniała lekcja empatii dla każdego. Z ogromnym zapałem zabieramy się do tworzenia ozdób wielkanocnych na organizowany przez naszą placówkę kiermasz świąteczny, z którego dochód przeznaczymy kolejnym potrzebującym.

Gorąco zachęcamy wszystkich do organizowania podobnych przedsięwzięć, gdzie każda złotówka jest na wagę zdrowia! Miejmy gorące serca nie tylko w Walentynki!

**Anna Rybołowicz,
Urszula Kołodko,
Katarzyna Kozłowska**
nauczycielki
Zespołu Szkolno-Przedszkolnego
w Fastach

„Harcerzem być - to wcale nie wada... ”, czyli gawęda o metodzie harcerskiej na „Nieprzetartym Szlaku”

Zgodnie ze starą harcerską tradycją, 22 lutego obchodzimy Dzień Myśli Braterskiej. Jest to dzień, w którym w całej harcerskiej rodzinie odbywają się spotkania, zbiórki, kominki i ogniska. To dzień, kiedy wszyscy skauci świata, niezależnie od koloru skóry, wyznania, narodowości i miejsca zamieszkania łączą się ze sobą dobrą myślą. W tym dniu dziękują sobie za łączącą ich przyjaźń, pozdrawiają wszystkich ludzi dobrej woli, wspierających harcerzy w ich służbie.

Skąd wzięło się to święto? Blisko sto lat temu Generał Robert Baden Powell z okazji swoich urodzin, które wypadały właśnie 22 lutego (co zdumiewające, tego samego dnia urodziła się jego żona OLave, a sto lat po Twórcy skautingu urodził się autor niniejszej gawędy, otrzymał kilkaset kilogramów kartek pocztowych z życzeniami od skautów z całego świata. Wydarzenie to nasunęło mu myśl, aby w ten dzień przesyłać przyjaciom dobre słowo i szczerze życzenia. I tak trwa to do dziś...

W przyjaznym Specjalnym

Ośrodku Szkolno Wychowawczym w Sokółce, dzięki życzliwości pani Elżbiecie Szomko – dyrektor Ośrodka, a także dzięki Monice i Marcie - drużynowej i przybocznej działającej w placówce drużyny harcerskiej, spotkały się środowiska harcerskie „Nieprzetartego Szlaku” Chorągwi Białostockiej ZHP. Na zbiórce pojawili się instruktorzy i harcerze z Siemiatycz, Bielska Podlaskiego, Białegostoku i Sokółki. Kilkadziesiąt pełnych zapału osób w harcerskich mundurkach przyjechało, aby przeżyć harcerską

przygodę.

Metoda harcerska to niezwykle, tworzony przez lata zbiór zasad, norm i sposobów działania, które umiejętnie wykorzystywane prowadzą do kształtowania charakterów i wszechstronnego rozwoju młodego człowieka. Podstawowe zasady postępowania zawarte są w Prawie i Przyrzeczeniu Harcerskim. Jest to swoisty kodeks postępowania, który wymusza systematyczną pracę nad sobą, nad własną osobowością i charakterem, podaje receptę na określony styl życia. Ów kodeks odpowiada na najistotniejsze pytania – jak żyć i jak postępować? A wszystko oparte na ponad stuletniej harcerskiej tradycji.

Pierwsza zbiórka po przybyciu uczestników pokazuje ogólną radość ze spotkania i podniecenie na

wieść o atrakcjach, które czekają na przybyłych instruktorów i harcerzy (stale doskonalony i stymulujący program). Teraz tylko zakwaterowanie w pokojach internatu, niełatwa sztuka ścielenia łóżka i porządne ułożenie ubrań (uczenie przez działanie). Czas po kolacji spędzamy przy prawdziwym harcerskim ognisku. Jego ciepło i jasne światło pod rozgwieżdżonym niebem bardzo nas skupia i jednoczy. Mamy miłych gości z komendy Chorągwi Białostockiej ZHP i komendanta Hufca ZHP w Sokółce. Piosenki, radosne zabawy ruchowe, wesołe gry i pąsy, opowieści o służbie i ciekawa, historyczna gawęda o Generale Baden Powellu wypełniły nam czas. Harcerski krąg i „Bratnie słowo” zakończyły najważniejsze wydarzenie tego nastrojowego wieczoru.

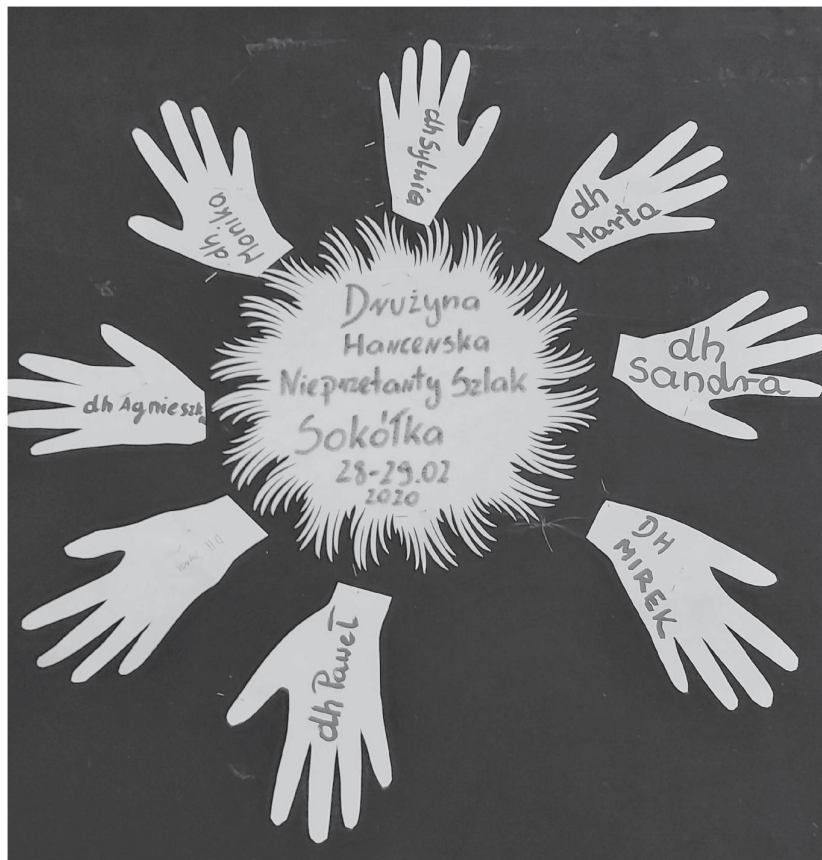
Na uczestników czeka jeszcze jedna atrakcja. Po toalecie wieczornej na świetlicowym ekranie oglądamy (niektórzy po raz pierwszy, inni po raz kolejny) kultowy harcerski film „Czarne stopy”. Patrząc na ekran, gdzie bohaterowie przeżywają harcerskie przygody, fajnie jest marzyć o gorącym lecie i prawdziwej obozowej przygodzie.

Istotą metody harcerskiej jest przygotowanie młodego człowieka do znalezienia swojego miejsca w świecie dorosłych, do należytego wypełniania różnorodnych ról społecznych. Osiągane jest to dzięki uczeniu się przez aktywne działanie. Wszyscy członkowie związku – zuchy, harcerze, harcerze starsi i wędrownicy działają podczas zdobywania gwiazdek, stopni, sprawności, realizacji różnych zadań, ćwiczeniu technik harcerskich,

podczas zbiórki, obozu czy kolonii, rajdu, ale także w codziennym życiu podczas wypełniania swoich obowiązków wobec domu rodzinnego, czy szkoły. Ciekawym jest, że w każdej grupie wiekowej członków związku działanie ma inny charakter: zuch (6-10 lat) – przez zabawę w coś lub w kogoś, harcerz (10-13 lat) – przez grę, harcerz starszy (13-16 lat) – przez poszukiwanie, wędrownik (powyżej 16 lat) – służbę i wyczyn.

Poranek przywitał nas piękną słoneczną pogodą. Najpierw prawdziwy apel z krótką musztrą i meldowaniem stanów drużyn. Później uroczyste odśpiewanie „Wszystko co nasze Polsce oddamy...” i ruszamy do zadań dnia dzisiejszego. Szkolna świetlica od śniadania rozbrzmiewa radosnym gwarem uwijających się po niej harcerzy. Poszczególne zastępy dostały zadanie - wykonać kolorową kartkę okolicznościową z okazji Dnia Myśli Braterskiej, na której będą wypisane życzenia. Godzinna praca dała zdumiewające efekty (system małych grup) - kolorową wystawę, która zawisała na tablicy informacyjnej w świetlicy. Nie było czasu na odpoczynek. Ochoczo przystąpiliśmy do realizacji kolejnego zadania. Tym razem czekała na zastępy cała góra słodkich produktów, z których należało wykonać prawdziwy tort ozdobiony świeczkami, wszak spotkaliśmy się z okazji urodzin. Efekt przerósł wszelkie oczekiwania! Po godzinie na stole stało pięć wspaniałych tortów biszkoptowych. Apetyczne, przystrojone kolorową posypką, przełożone kremem serowym i powidłami cieszyły oko i powod-

wały, że „ślinka ciekła” na myśl o ich pałaszowaniu. Nagły gwizdek zwołał wszystkich na zbiórkę przed kolejnym punktem programu - grą terenową.

Czego uczyć, jakie umiejętności rozwijać, jak rozbudzać zainteresowania, jak rozpalać chęć do zdobywania wiedzy? Na te i inne podobne pytania odpowiedź daje stale doskonalszy i stymulujący program. Dzięki dobremu zaplanowaniu i podjęciu działań indywidualnych i zbiorowych (zbiórka, obóz harcerski, kolonia zachowa, rajd, festiwal...), program będzie stymulował rozwój każdego członka związku. Musi być on pożyteczny i potrzebny każdemu, kto w nim uczestniczy. Trzeba go wciąż aktualizować i dostosowywać do otaczającej nas zmieniającej się

wciąż rzeczywistości. Realizacja programu powinna być pozytywnym przeżyciem dla każdego jej uczestnika. Wszelkie zadania, przedsięwzięcia, zamierzenia wynikające z programu, realizowane są z niewielkimi grupami rówieśników, najczęściej dobrych przyjaciół. W gromadach zachowowych to szóstki, w harcerskich drużynach to zastępy, później to patrole czy zespoły zadaniowe. Praca w małych grupach przynosi wymierne efekty wychowawcze. Łatwiej tu dotrzeć do każdego, dostrzec jego zalety czy słabości, porozmawiać, wysłuchać, poradzić, poznać.

Na zbiórce dowiadujemy się o przebiegu gry terenowej, idziemy na trasę poza terenem Ośrodka. Omówienie zadań, które na nas czekają i oczywiście parę zdań

o konieczności bezpiecznego zachowania. Nagle bardzo miła niespodzianka – odwiedzają nas harcerze z 32 Sokólskiej Drużyny Harcerskiej im. Janka Bytnara. Przyszli, by pomóc w organizacji gry terenowej. Fajnie, że są, ich umiejętności harcerskie bardzo się przydadzą. Patrole ruszają na trasę, a instruktorzy służbowi podgrzewają wielki gar zupy grochowej. Czekamy w emocji na powrót pierwszego patrolu...

Metoda harcerska to sposób działania, który opiera się na dobrowolności. Każdy członek związku ma prawo do podejmowania decyzji związanych z własnym rozwojem i aktywnym uczestnictwem w życiu organizacji. Ważną cechą jest pozytywność czyli wszechobecna potrzeba rozbudzania dobra i dostrzegania piękna, pomoc w rozwijaniu zdolności i własnej osobowości. Nikt w związku nie próbuje dawać prostych i oczywistych rozwiązań, a wiedzę i doświadczenie nabywa się wyłącznie w wyniku działania i współpracy z innymi. Pośrednio zdobywając stopnie i sprawności harcerz poddaje się procesowi wychowania i rozwijania osobowości oraz kształtowania wszelkich umiejętności. Cały ten proces przebiega na zasadzie nauki przez obserwację innych (wzajemność oddziaływań), korzystania z ich doświadczeń („Naucz mnie, jak to robisz, zrobię i ja!”) i naśladowania. Członkowie związku starają się zrozumieć konieczność własnego rozwoju, określić swoje potrzeby, oczekiwania i możliwości, a wszystko ma tu określony i akceptowany cel.

W ZHP istnieją warunki, aby każdy indywidualnie niezależnie od wieku, płci, doświadczenia, zainteresowań mógł znaleźć swoje miejsce, akceptację i realizować indywidualny samorozwój, a wszystko dzieje się w sposób naturalny związany z wiekiem, poziomem rozwoju i dostosowania do warunków w jakich żyjemy. Wszystkie powyższe cechy są ściśle powiązane ze sobą, a umiejętne ich wykorzystywanie wpływa na osiągnięcie wspaniałych rezultatów w nauce i wychowaniu.

Po godzinie wracają z drogi pierwsi harcerze. Zmęczeni, ale bardzo zadowoleni. Na trasie mieli do wykonania szereg zadań, dzięki którym mogli wykazać się różnorodną wiedzą (np. określanie kierunków przy pomocy kompasu,

rozpoznawanie gatunków drzew i krzewów), sprawnością fizyczną, spostrzegawczością, umiejętnością rozwiązywania „wiosennych zagadek”. Po grze terenowej zasłużony talerz pysznej grochówki, wręczony na końcowym apelu wszystkim drużynom „słoneczny worek” nagród i ... pożegnalne, harcerskie: Czuwaj!

hm. Krzysztof Broda
ZHP
Chorągiew Białostocka

O wsparciu młodzieży na rzecz rozwoju kompetencji

Kolejny rok uczniowie Technikum Informatycznego Zespołu Szkół w Czarnej Białostockiej mają możliwość uczestniczyć w laboratoriach i wykładach realizowanych w ramach projektu Centrum Kom-

petencji Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego. Oferowane przez Centrum zajęcia cieszą się w naszej szkole znaczną popularnością, a na wyjazdy zgłaszają się uczniowie wszystkich klas. Tematyka labora-

toriów naukowych, seminariów i pokazów dydaktycznych jest na tyle różnorodna, że każdy z uczestników zajęć może odnaleźć coś dla siebie. „Energia zakłeta w atomie – o bezpieczeństwie energii jądrowej i najważniejszych katastrofach w przemyśle nuklearnym.”, zrealizowane na Wydziale Biologii Uniwersytetu w Białymstoku oraz „Roboty – jakie to proste – programowanie robotów” na Politechnice Białostockiej to kolejne zagadnienia, które w 2020 r. spotkały się z dużym zainteresowaniem i zaangażowaniem uczniów w przygotowane z myślą o młodzieży ćwiczenia i zadania.

Zajęcia dydaktyczne prowadzone są na wysokim poziomie merytorycznym, co przynosi efekt w postaci znacznego zaangażowania uczniów. Co więcej, młodzież ma

szansę obcowania z nauką na akademickim poziomie i rozwijania swoich zainteresowań zarówno w teoretyczny, jak i praktyczny sposób.

Nowym doświadczeniem dla młodzieży naszej szkoły były zajęcia zorganizowane w Centrum Informatyki „ZETO” S.A. w Białymstoku, celem zapoznania uczniów z nowoczesnymi rozwiąza-

niami w dziedzinie IT. Młodzież miała możliwość pozyskania informacji oraz wiedzy na temat ciekawych i kompleksowych wdrożeń ZETO na rzecz usług zapewniających całościową obsługę potrzeb klientów w zakresie rozwiązań IT, w tym tworzenia oprogramowania, wdrażania systemów informatycznych, projektowania i wykonaniem systemów budynkowych, outsour-

cingiem rozwiązań IT, a także dostaw oraz serwisu sprzętu komputerowego i fiskalnego. Spotkanie z pracownikiem ZETO było ponadto okazją do uzyskania informacji na temat oczekiwań pracodawcy od kandydatów do pracy oraz możliwości zatrudnienia absolwentów technikum.

Udział w zajęciach laboratoryjnych i seminariach oferowanych w ramach projektu Centrum Kompetencji Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego, realizowanego przez Centrum Kształcenia Ustawicznego w Białymstoku, zdecydowanie uzyskał aprobatę naszych uczniów i wzbogacił ofertę edukacyjną Zespołu Szkół w Czarnej Białostockiej o ważne i interesujące aspekty. Oczekujemy na kolejne propozycje.

Anna Matłąg
Dyrektor Zespołu Szkół
w Czarnej Białostockiej

Łukasz Prochor
nauczyciel

Wolontariat jako metoda wychowawcza

Wolontariat w szkole odgrywa bardzo ważną rolę. Uczy empatii, wrażliwości i zachowań prospołecznych. Skupia młodych ludzi, którzy pragną bezinteresownie pomagać drugiemu człowiekowi.

W Szkole Podstawowej nr 49 im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego - Prymasa Tysiąclecia w Białymstoku prężnie działa Szkolne Koło Wolontariatu prowadzone przez Katarzynę Kowalską i Ewę Ziejewską, w którym działa mło-

dzień klas VII i VIII.

W ramach działań wolontariatu realizowane są różnego rodzaju zadania, w które włączają się także nauczyciele i rodzice. W roku szkolnym 2019/2020 wzięliśmy udział w wielu akcjach.

We wrześniu odbyła się akcja pt. „Okulary dla Afryki”. Zebrane okulary przeciwsłoneczne i korekcyjne zostały wyczyszczone, zapakowane i wysłane osobom potrzebującym mieszkającym w Afry-

ce.

Kolejnymi były działania ekologiczne. Pierwsze zorganizowane przez Departament Gospodarki Komunalnej pt. „Sprzątanie Świata-Polska 2019” pod hasłem „Nie śmiećmy- sprzątamy- zmieniamy”. Posprzątałyśmy teren wokół szkoły i na osiedlu Leśna Dolina. Druga inicjatywa związana była ze zbiórką zużytych telefonów komórkowych, których jest wiele w naszych domach. Była to ogólnopolska akcja

ekologiczna. Za aktywny udział otrzymaliśmy nagrodę w postaci bonów towarowych SODEXO.

Nawiązaliśmy współpracę z Kliniką Onkologii Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego w Białymstoku. Włączyliśmy się organizując zbiórkę pluszaków i materiałów papierniczych. Zaangażowała się cała społeczność szkolna, uczniowie, nauczyciele i rodzice, co pokazało, że mamy wielkie serce otwarte na potrzeby drugiego człowieka zwłaszcza chorych dzieci.

5 grudnia obchodziliśmy Międzynarodowy Dzień Wolontariusza. Szkoła została ozdobiona czerwonymi serduszkami. Ogłosiliśmy także konkurs na logo Szkolnego Koła Wolontariatu. Komisja wyłoniła zwycięzcę, którego projekt najbardziej się spodobał.

Współpracujemy także z Caritas organizując zbiórkę pieniędzy, biorąc udział w akcji „Kilometry dobra”.

Jest to akcja organizowana co roku przez Caritas na rzecz osób bezdomnych, ubogich, chorych, starszych. Wolontariusze także przyłączyli się do tych działań. Upiekli ciasta i razem ze Szkolnym Kołem Caritas sprzedawali je na kiermaszu. Zorganizowaliśmy zbiórkę do puszek, która cieszyła się dużym zainteresowaniem, wielu uczniów i nauczycieli wspomogło naszą akcję.

Uczestniczyliśmy w przedsięwzięciach zaproponowanych przez Stowarzyszenie Pro Salute na rzecz dzieci z Dystrofią Mięśniową Duchennea. W naszej szkole jest uczeń, który zapadł na tę chorobę, więc uznaliśmy, że powinniśmy włączyć się w działania na rzecz pomocy. To pouczający i wielki gest

wsparcia i empatii. Hasło, jakie nam przyświecało to „Dziś Ty pomożesz, jutro pomoże ktoś Tobie”

Pierwszym zadaniem był udział w akcji charytatywno-edukacyjnej „Tulipany mocy”.

Zaproponowałyśmy wolontariuszom i razem przyłączyliśmy się do sadzenia tulipanów po to, by zwrócić uwagę młodzieży na to, iż wśród nas żyją osoby z dystrofią mięśniową. Jest to symboliczny gest, ale na pewno ma znaczenie wychowawcze, gdyż uwrażliwia na potrzeby drugiego człowieka.

Wzięliśmy udział w akcji pt. „Łańcuch dobra”- polegającej na wykonaniu najdłuższego łańcucha choinkowego, powiązanej z biciem rekordu długości. Celem było wsparcie chorego chłopca, pokazanie, że nie jest osamotniony w swojej chorobie, że koledzy ze szkoły oraz nauczyciele wspierają go w walce. Chcieliśmy pokazać, iż podjęliśmy trud, może nie taki jak walka z nieuleczalną chorobą, ale z wyzwaniem jakim było zrobienie jak najdłuższego łańcucha choinkowego. Uczniowie wykazali wielkie zaangażowanie, widać było uśmiech na ich twarzach. Zajęcia poprzedził wykład nt. choroby DMD. Przed świętami łańcuch ozdobił korytarze szkoły i na pewno ucieszył naszego kolegę, ponieważ świąteczny czas sprzyja zadumie i otwarciu się na inne osoby. Czasami wystarczy mały gest i pamięć, aby ktoś poczuł się lepiej.

Kolejna akcja w ramach współpracy ze Stowarzyszeniem Pro Salute to udział w konkursie plastycznym i literackim „DMD-Dzieci mogą dużo” w ramach akcji „Tulipany mocy”, której celem było wywołanie refleksji nt. problemów

dzieci z DMD i ich rodziców, pokazanie oraz uwrażliwienie uczniów na problem osób niepełnosprawnych i nadanie im formy artystycznej. Ważne jest także wyrobienie i utrwalenie wśród dzieci i młodzieży zasad pozytywnego kontaktu i dobrych relacji koleżeńskich, a ponieważ nasza szkoła jest placówką integracyjną, więc na co dzień uczniowie spotykają kolegów z różnymi dysfunkcjami i chorobami. Uznaliśmy, że należy włączyć się aktywnie do udziału w tym przedsięwzięciu. Wszystkie prace plastyczne oraz utwory literackie, które wykonamy, zostaną wysłane do Stowarzyszenia, a następnie wydane na CD w celu uzyskania funduszy na terapię i rehabilitację dzieci z DMD, podopiecznych Kliniki Rehabilitacji Dziecięcej UMB i Stowarzyszenia Pro Salute.

Nasi wolontariusze pomagają także młodszym uczniom oraz kolegom mającym trudności w nauce oraz społecznie pomagają w placówkach i instytucjach na terenie miasta.

Wszystkie te działania odgrywają bardzo dużą rolę wychowawczą, uczą bezinteresownej pomocy drugiemu człowiekowi i wpływają na rozwój emocjonalny młodych ludzi.

Katarzyna Kowalska
nauczyciel bibliotekarz,
koordynator Wolontariatu
w Szkole Podstawowej nr 49
im. Stefana Kardynała
Wyszyńskiego -
Prymasa Tysiąclecia
w Białymstoku

fol. Maritta Kossakowska